Autor Guste Santini
Nedjelja, 09 Svibanj 2010 09:11

U suboru, jučer, vodeći političari eurozone su se sastali kako bi riješili problem krize eura, problem Grčke bio je tek poseban slučaj koji je valjalo riješiti; danas ministri financija dogovraju „detalje“ tko, kako, kada, gdje i zašto reagirati. Požar bukti, požar se mora ugasiti.

Svojevremeno su mnoge valute bile predmetom napada od strane špekulanata jer se očekivalo i/ili konstruiralo kako bi se neka valuta destabilizirala. Refleksno ponašanje tržišta koje se pripisuje Sorosu valja ipak pripisati velikom Keynesu. Priča je krajnje jednostavna u uvjetima neizvjesnoti, upravo neizvjesnost razlikuje Keynesa od teoretičara opće ravnoteže, participanti na financijskim tržištima djeluju sukladno svojim očekivanjima. Kada vlada optimizam cijene rastu – rastu baloni, i, obratno, kada vlada pesimizam cijene padaju – buše se baloni, a ponekad pucaju. Očekivanja, naprosto, stimuliraju financijska tržišta u prvcu bikova ili medvjeda.

Nije teško pokazati, ova globalna gospodarska kriza je dokazala, kako je projekt Europske unije projekt za dobra vremena. U lošim vremenima nastaju značajne poteškoće. To je moguće u uvjetima zajedničkog funkcioniranja sustava, u kojem članice imaju velik stupanj autonomije - slobode. Međutim, kada sustav mora jedinstveno funkcionirati, zakon spojednih posuda, tada se problemi jednog sudionika, na temelju interakcije, prelijeva i ostalim članicama te, tako, postaje gotovo identičan problem i za ostale članice. Upravo takav slučaj imamo sa eurom. Grčka je bila slaba točke cijelog sustava - potencijalni broj slabih točaka je daleko veći: Portugal, Španjolska, Italija, Irska – i predatori nanjušivši „krv“ pokrenuli su cijelu priču prema euru. Špekulanti, svih boja krenuli su u napad na euro kako bi na njegovoj ugruzi zaradili. I zaradit će! Koliko će zaraditi zavisi o odlučnosti protuudara eura, a za nekoliko mjeseci će nam analize financijskih stručnjaka dati odgovor.

Države koje imaju euro kao svoju nacionalnu valutu odlučile su do ponedjeljka da pripreme strategiju obrane eura uključivši taktike i operativne politike koje će se sukladno datom trenutku mijenjati. Pri tome je strategija, politička odluka donesena u subotu; u nedjelju će ministri financija tu odluku operacionalizirati. Jasno da građani nisu aplauzom dočekali riješenje, slučaj Njemačke, ali stanje u kojem se nalazi eurozona imperativno zahtjeva reakciju na stanje i perspektivu ovog i ovakvog eura.

Naprosto valja eksplicite reći da napad na euro je napad na cjelokupni sustav eura, svake zemlje članice, s jedne strane, i, s druge strane, na europsku uniju u cjelini. Nije vjerojatno da bi slom eura prošao tek tako. To pokazuju prisutni problemi u Europskoj uniji oko harmonizacije cijelog niza instrumenata koji bi trebali rezultirati konvergencijom koja bi rezultirala jačanjem

Europske unije. Pad eura imao bi tektonski poremećaj. Ovo ne znači da već dogođeno neće u velikoj mjeri promjeniti položaj pojedinih članica euro zone što se može lako izčitati iz stava Njemačke koja je poznata po svojoj senzibilnosti na stabilnost nacionalne valute. Nije nemoguće zamisliti da će doći do mnogih revizija upravo na inzistiranje Njemačke pa, između ostalog, očekujem da će se odrediti stroži uvjeti kontrole za pojedine članice koju će obavljati bilo centralna banka bilo novoustrojena agencija. U svakom slučaju iskustvo koje je donio grčki slučaj dramatično će promjeniti sustav i politiku centralne banke eura, s jedne strane, ali i ponašanje zemalja članica, s druge strane. Valja usput reći da će i nama problemi eura donijeti znatnih briga na putu u punopravno članstvo u Europsku uniju.

Ukoliko se pokaže da je jučerašnji dogovor politički čelnika odlučan da očuva stabilnost eura mouće je da preostale crne točke koje smo prethodno naveli prestanu to biti. Tako se igra prava igra, a Njemačka – i ne samo ona – ozbiljni su igrači s kojima nema šale.

Pored svih negativnosti koje je donio grčki slučaj valja reći da je smanjenje vrijednosti eura u odnosu na dolar donio izvorznicima eurozone i značajne koristi jer se deprecijacijom tečaja eura u odnosu na dolar povećava konkurentnost eurozone. Kako je Hrvatska „vezana“ za euro to je izvoz iz Hrvatske konkurentniji u zemlje koje nisu članice eurozone. Sporiji oporavak tečaja eura, što je vjerojatno dio taktike eurozone, održat će konkurentnost gospodarstva članica, s jedne strane, i smanjiti zarade špekulantima sa porukom da se nije dobro špekulirati s eurom, s druge strane.